

Botos Katalin: Steve Jobs regényes élete

(Steve Jobs a '70-es és '80-as évek személyi számítógépet kifejlesztő korszakának az egyik úttörője volt; az Apple egyik megalapítója, az iPhone létrehozója)

Láttam a közelmúltban egy videót Steve Jobs-nak egy régebbi beszédéről, amelyet a Stanford University végzős diákjainak évzáróján tartott. Nagy hatással volt rám, s utána néztem életének. Lehet olvasni Jobs-ról a Wikipedián, magyarul, de egy elég pocsék fordítású ismertetőt. Gondoltam, jó lenne a neten elérhető információkból egy rövid, egyszerűsített, érthető változatot készíteni, a számítástechnikához nem különösebben értő érdeklődők számára. Mivelhogy valóban regényes életrajz a Steve Jobs-é, és vannak benne számunkra, a komputerekhez csak felhasználói szinten értő, egyszerű halandók számára is érdekes tanulságok.

Először a video tartalmát ismertetném röviden. (Aki angolul tud, az azonban nézze meg eredetiben.

<https://youtu.be/UF8uR6Z6KLc?si=KwioHKmXb5rkhwSp>)

Három fontos mozzanatról mesélt életéből. Az első története arról szólt, hogy tulajdonképpen egy leányanya örökbe adott gyermeke volt, aki azt szeretne volna, ha gyermekét értelmiségi szülők nevelnék Olyanok, akik valamilyen egyetemi diplomával rendelkeznek. Egy ügyvéd házaspár, aki először kérte a gyermeket, utolsó percben mégse vállalta, mert „kislányt szerettek volna...” A várólistán lévő következő szülőpár azonban minden hezitálás nélkül felvállalta. Steve Jobs, minden forrás egybehangzó információja szerint, nagyon szeretne nevelőszüleit. Igazi szüleinek tekintette őket. Apja ügyeskezű mesterember volt, de nem végzett egyetemet... A biológiai anyja vissza akarta vonni az adoptációt; csak akkor ment bele, amikor a szülők vállalták, hogy fiúkat diplomásnak nevelik, ha felnőtt. Mégse lett belőle formálisan végzett hallgató. Egyszerűen, nem volt szíve, hogy szülei minden megtakarítását feleméssze erre a célra. De

azért pár kurzust hallgatott, pl. a Reed College-ban, ahol *kalligráfiát* oktattak - ez ugyanis érdekelte. Igaz, a kurzusok idején barátoknál húzta meg magát, alkalmi munkákból élt, sokat volt éhes, és 7 km-t gyalogolt hetente egy Hare Krisna templomig, ahol egyszer jóllakhatott. A College kurzusában humán ismereteket is oktattak. Nemigen látta, hogy ezeknek valaha is hasznát veszi életében; sőt, az egész kurzusnak sem. És mégis így lett! A Macintosh számítógép (Mac) csodálatos tipográfiája ennek volt köszönhető. S mivel, mint mondta, a Windows „csak kopírozta a Mac-et,” valójában a személyi számítógépek születése is kapcsolódik ezekhez az ismeretekhez... A jövőt nem láthatta előre, amikor a kitaposott utat elhagyta; de utólag sorsszerűnek, szerencsés fordulatnak vélte akkori lépését.

Második története arról szólt, hogy az egyetem abbahagyása után apja garázsában kezdett el dolgozni. Ez a munka elvezetett az Apple létrejöttéhez, melynek idővel egyik vezetője lett. Az igazgató-tanács azonban a sikeres működés után, a két vezető ütköző véleménye miatt döntésre kényszerült, és a másik vezetőt választotta... Így Jobsnak el kellett hagynia a z Apple-t... Amit ő hozott létre! Elkésérítő helyzet. Már-már otthagya a Szilícium Völgyet, de mivel nagyon szerette, amit csinált, mégis sikerült folytatnia... Újra kezdte. talált támogatókra, s létrehozta a Macintosh komputert, ami jelentős siker lett. Majd további vállalkozásokat is létrehozott, a NeXT-t (amelynek segítségével 1990-ben Tim Berners Lee feltalálja a WORLD Wide Web-et.) Ezután létrehozza a Pixar-t. Utóbbi meg a hollywoodi filmüzletbe kapcsolódott bele. A Pixar teremtette meg a *Toy Story* sorozatot, a szórakoztatóipar sikeres termékét. Számos munkájuk lett díjnyertes film! Jobs gazdag ember lett. Visszakerült közben az Apple vezetőjévé, és egyidejűleg meg is házasodott... Amit élete legjobb döntésének tartott... Így vált a balszerencsés fordulat, az Apple-től való kudarcos távozás, újabb sikerek forrásává.

Harmadik története pedig arról szólt, hogy mit jelentett számára egy halál-közeli élmény. Mint elmesélte, 17 évesen olvasott egy mondást: „Ha minden napodat

úgy éled, hogy ez az utolsó, akkor, egy napon, igaz lesz...” Nyilván azt a mondást fordította ez el hogy „az ember éljen mindig úgy, mintha ez lenne az utolsó napja...” ha el kell számolnia aznap este életével, az rendben legyen. (Jómagam is e jelmonddal éltem kamasz éveimtől kezdve. Nagy hatással volt rám, hogy a régi Róma diadalmenetein a diadalmas vezér mögött egy rabszolga menetelt, ezt a két szót ismételve: „Memento mori...” Marcus Aurelius írásai, melyek ugyancsak sokat foglalkoznak ezzel a kérdéssel, szintén kedvenc olvasmányaim közé tartoztak. A szerzetesek is, hasonlóan idézték e szavakat a középkorban. De Steve Jobs beszámolt arról, hogy maga is átélte a halál közelségét. Egy gyógyíthatatlannak vélt rákot diagnosztizáltak nála, amiről az utolsó percben kiderült, hogy mégis műthető. És talpra állt belőle! Azóta, mint mondta, minden nap ezzel a gondolattal néz a tükörbe: Ha ez az utolsó... azt teszem-e, ami helyes? Az ember élete korlátozott. Ezért azt a lehető legjobban kell kihasználni. Egy napot se szabad elvesztegetni, hogy az ember ne a neki rendelt életet élje!

Ifjú korában volt egy népszerű könyv: The Whole Earth Catalogue, a kor tudományos ismereteinek népszerű összefoglalója. Ennek a hátoldalán egy országút képe volt. Végtelen távolságba futó utak; rajta gyalogló emberek. (Sok ilyet látunk amerikai filmekben.) És ez volt a kép szövege: „*Be hungry... be foolish!...*” Ezt üzentte Steve Jobs az ifjúságnak. Vagyis: „Legyél éhes... és legyél bolondos...” A sikert nem adják ingyen. És sokszor nézik bolondnak a járt utat elhagyó innovátorokat, főleg kezdeti sikertelenségeik esetén.

De most folytassuk Jobs fordulatos életének részletesebb bemutatását! Nem tudta akkor még, hogy az a bizonyos *utolsó nap*, milyen közel van az ő számára. Ha megnézzük részletesebb életrajzi adatait, látjuk, magánélete sok fordulattal volt teli. A hetvenes évek elején a könnyű drogok hatása alá került. Szülei nagy erőfeszítéseket tettek azért, hogy taníttathassák. Lakhelyet is változtattak érte, így került a Homestead középiskolába, amely a Szilícium völgyel szoros kapcsolatban volt. Itt két dolog érdekelte: az elektronika és az irodalom... Már

ekkor szerelmi kapcsolata lett a művészi hajlamú Crisann Brennannal. Brennan elvált szülők gyermeke volt, s erősen érdeklődött a keleti filozófiák iránt. A Reeds College-ben tanulva, mindketten vonzódtak a zen buddhizmus tanaihoz, s el is utaztak Indiába. (Jobs azonban otthagya a Reeds-t mert – mint utaltunk rá – , drágának tartotta. Csak egyes kurzusokat látogatott...). Miután otthagya a Reeds-t, indiai utazását megelőzően a világ leghíresebb videojáték-fejlesztőjénél, az *Atari* cégnél dolgozott, informatikusként. Majd, amikor visszatért az Államokba, ismét ott vállalt munkát. (Közben azt is fontolgatta, hogy belép egy amerikai Zen-kolostorba...) Aztán az *All One Farm* nevű kommunában dolgozott. Ezt egy barátja, Robert Friedland vezette, aki szintén a Reed College-ban tanult. (Mellesleg, Robert Auschwitzot túlélte szülők gyermeke volt. Később bányászati vállalkozóként milliárdos lett. Nemzetközi cégei ma is működnek, *Ivanhoe* név jelöléssel...) Jobs szülei garázsában tevékenykedett, Steve Wosniakkal , s egy számítógépet hoztak össze,... Ez lett a nevezetes Apple. Az *All One Farm almáskertje* – melyben előzőleg tevékenykedett – , ihlette az *Apple* névadására. Így született – Ronald Wayne beszállásával – az Apple cég... A legnehezebb volt befektetőket találni a vállalkozáshoz. Ez nagyrészt Jobs feladata volt...Közben, miután Brennan is visszatért Indiából, a szerelem újra fellobbant közte és Jobs között. Ahogyan azonban Jobs sikeresebb lett az Apple-nél, kapcsolatuk hűvösebbé vált; különösen, amikor kiderült, hogy Brennan gyermeket vár. Jobs nem akarta vállalni az apaságot, DNS teszttel kellett elfogadtatni vele... Brennan a gyermeket az *All One Farmon* szülte meg. 23 évesen tehát Jobs apa lett. A kislány neve Lisa volt – Jobs ragaszkodott e név választásához, az apaság tagadása ellenére. Jobs később megpróbált jobb kapcsolatot kialakítani a lányával. Sok év múlva javult valamit a viszony köztük. Ebben szerepe volt *Monának*, Jobs féltestvérének, szülőanyja házasságából származó lánytestvérének. (Akihez végül is *az eredeti szülei utáni* kutatás vezette el Steve Jobs-ot.) Monával életük vége felé – Robert Isaacsonnak a Jobsról írt életrajzi

könyve szerint – kifejezetten jó barátok lettek; ő mondott nagyon szép gyászbeszédet Jobs halálakor... Jobs beköltöztette a házába, amikor a lány középiskolás volt. Egyes információk szerint a kapcsolat családiasabbá tétele eredményes volt, mások szerint nem igazán. Mindenesetre, tény, hogy Jobs gyermekének anyakönyvi kivonatát megváltoztatta, Lisa Brennanról, Lisa Brennan-Jobsra... Lánya egyébként író, újságíró lett. Könyvet írt életéről, „Small fry” címmel, amit nem könnyű lefordítani; talán azt jelenti, hogy híres apjához fűződő viszonyában milyen kicsinek, jelentéktelennek érezte magát... Érdekes módon azonban, az új Apple géptípusnak Jobs *a Lisa nevet adta...*

A gép, a Lisa, számos fontos újdonsággal szolgáló gazdag termék volt, ennek ellenére nem lett igazán sikeres; de a *Macintosh*-computer közvetlen elődje volt. 80 automatizált gyárat látogatott meg Japánban, és felépítette a modern gyárat Kaliforniában, amely a Macintosht gyártotta. Utóbbi 1984-ben mutatták be, s első eladási adatai nagyon jók voltak. Ezt leginkább jó reklámjának köszönhető. Az 1984-es reklámot minden idők egyik legsikeresebb reklámjának tartják, mert Jobs azzal a szöveggel bocsátotta útjára, hogy „megmutatjuk, miért nem lesz 1984 olyan – mint 1984...” Utalva ezzel Orwell művére, mely szerint a *Nagy Testvér* a TV-n keresztül mindent ural...

Versenyháza, Bill Gates mindent elárasztó, olcsóbb termékeket gyártott, de ugyanakkor a Nagy Testvér vízióját keltette fel, aki mindenütt ott van, s mindenkiről mindent tud... (Legyünk őszinték: Jobs sejtése mégiscsak valóra vált modern világunkban!)

A Macintosh kezdetben rendkívül jól fogyott, de később nem állta a versenyt Bill Gates termékeivel... Árban sem, szolgáltatásban sem... Nem tudta nagy riválisát, a Microsoftot legyőzni. A két nagy egyéniség, Steve Jobs és Bill Gates valóban két filozófiát képviselt. Jobs számára fontosabb volt az esztétika, és zártkörű használatban gondolkodott. Software-jei csak saját gépparkon működtek. Gates a praktikusság és a nyílt alkalmazás lehetősége mellett döntött. (Bármely eszközön működnek a software-ek.) A felfogás-különbség így

fogalmazható meg: Jobs: „*Mi megmondjuk, mi a legjobb — és gyönyörűvé tesszük.*” Gates: „*Adjunk mindenkinek eszközt — majd eldöntik, hogyan használják.*”

Jobs helyzete az Apple-nél üzletpolitikai viták miatt megromlott. Az igazgatóság a vitákban két vezető közül a másik mellett döntött, s így Steve Jobs kivált – kényszerűen – , az általa létrehozott intézményből. Miután elhagyta az Apple-t, Steve Jobs átvett néhány vezető beosztású alkalmazottat, és megalapította a NeXT Inc.-t, egy számítógépes céget. Ez az értékesítésben a felsőoktatási és üzleti piacokra összpontosított. A milliárdos *Ross Perottól* kapott finanszírozást, és a cég mérsékelten sikeres vállalkozássá vált. 1986-ban Jobs 10 millió dollárért finanszírozta a The Graphics Group (később Pixar) leválasztását. A Pixar 1979-ben alakult a Lucasfilm számítógépes részlegének (Graphics Group) részeként, Edwin Catmull és Alvy Ray Smith vezetésével. 1986-ban Steve Jobs, az Apple társalapítója vásárolta meg a csoportot, és önálló vállalként indította el. A történelmi jelentőségű áttörést az 1995-ös Toy Story – Játékháború – hozta el, amely az első teljes hosszúságú, kizárólag számítógéppel animált film volt. 2006-ban a Disney felvásárolta a Pixart, de a stúdió megőrizte kreatív függetlenségét. (Ma Steve Jobs ill. a felesége által vezetett, Steven P. Jobs Trust a Disney legnagyobb részvényese...)

A Pixar számos kritikailag elismert és anyagilag sikeres filmet készített (Toy Story, Nemo nyomában, stb.), amelyek közül sok elnyerte az Oscar-díjat a legjobb animációs film kategóriában.

Közben az 1980-as évek végéig a harc az Apple és a Windows között erősödött. A Windows felhasználói felülete egyre jobb és jobb lett, és így egyre nagyobb részesedést vett el az Apple-től. Úgy tűnt, a versenyt az Apple-lal szemben Bill Gates nyeri meg. (Jobs egyébként mindig elismerte versenytársának sikereit, bár úgy vélte, a Microsoft olyan, mint-egy McDonalds. Nincs termékeiben kreativitás...) A kilenvenes évek elején úgy látszott, hogy az Apple padlóra

kerül. Túlélése egy következő operációs rendszer elkészítésétől függött. Végül is 1996-ban *megállapodást kötött a NeXT-vel. Így 1997 februárjában Steve Jobs visszatért vállalatához* (amelyet eredetileg ő alapított...). Jobs de facto vezetővé vált, miután az akkori vezérigazgatót 1997 júliusában menesztették. S ezt követően megkezdődött egy reneszánsz a cég életében. Valaki úgy fogalmazott, hogy visszatérése vezérigazgatóként az Apple-höz, indiai filmekre emlékeztetett, amelyekben a főszereplő visszatér, hogy megmentse családját hírnevét, és végleg átvegye az irányítást... Miután visszakerült az Apple-höz, annyira a vállalat régi fényének visszaszerzésére összpontosított, hogy minden pénzt a konszolidálásra fordított... A fizetése három egymást követő évben, mindössze egy dollár volt évente, készpénzben!

Az iMac, az iPod, az iPhone, az iPad és sok más készülék mind ebből az időszakból származik. Az iMac teljesen átalakította a személyi számítógép-ipart. Az iPod forradalmasította a zeneipart, az iPhone ugyanezt tette a telefoniparral, az iPad pedig a táblagép-számítástechnikai iparral. A mai okostelefon-függőség akkor kezdődött, amikor Steve Jobs 2007-ben bemutatta az iPhone-t, amely egyetlen eszközben ötvözte az iPod, a számítógép és a hagyományos telefon funkcióit.

Steve Jobs egyik első dolga az Apple megmentése érdekében az volt, hogy lecsökkentette a felesleges termékek számát, és csak néhányra koncentrált. Zseniális marketinges volt. Az általa piacra dobott termékek valódi problémákat oldottak meg. Tisztelte a művészeket, és hogy kezelje a zenei kalózkodás és az illegális letöltések problémáját, és megszerezze nekik a megérdemelt elismerést, együttműködött zenei cégekkel/kiadókkal és előadókkal, hogy bevezesse az iPodot. Mindent megtett, hogy a legtöbb zenei kiadót bevonja, így az egyik legkedveltebb termék lett. A vásárlók számára ez hozzáférhetőbbé tette a zenét, lehetővé téve számukra, hogy sok dalt tároljanak, és tetszés szerint, bármikor, bármilyen sorrendben lejátsszák.

Az Apple-hoz való visszatérése egyben fordulat volt magánéletében is. 1991-ben feleségül vette Laurene Powellt, buddhista szertartás szerint. Egy Stanfordon tartott előadás során ismerkedett meg vele 1989-ben, ahol Laurene üzleti tanulmányokat folytatott. Minden beszámoló szerint boldog házasságban éltek, és három gyermekük született. A Laurenétől született gyerekekből kutatóorvos, építészmérnök és modell lett. Mellesleg nevelésükkor Jobs szigorúan korlátozta a képernyő-időt... (Mint említettük, első szerelmétől való Lisa lánya író, újságíró lett.) Jobs – Bill Gateshez hasonlóan – úgy rendelkezett, hogy vagyona döntő részét nem gyermekeire hagyja, hanem közcélokra fordítja.

Ha még pár percet rászánunk családi viszonyaira, érdekes, hogy mennyire tisztelte nevelőszüleit. Biológiai anyja iránt is csak akkor kezdett érdeklődni, amikor örökbe fogadó anyja meghalt, és apjának engedélyét megkapta hozzá. A születési anyakönyvi bejegyzésből kiderült a levezető orvos neve, akit felkeresett. Ő azonban nem árulta el a gyermek anyjának nevét, de hátrahagyott egy halála után kibontható borítékot, amit nemsokára megkapott Jobs. Így tudta meg anyja nevét. Felkeresve, megtudta, hogy egy szír férfivel való kapcsolatából született, de a lány családja nem járult hozzá a házasságához. Ezért adta örökbe a gyermeket. Később, szülei halála után mégis hozzáment a szír férfihez, Jandalihoz, aki időközben visszament hazájába, majd ismét visszatért. Született még egy testvére, Mona, akiről már szó esett korábban. De szülőanyja elvált végül is a szír házastárstól, és ismét férjhez ment. (Mona felvette ennek a férfinak a nevét, így lett Mona Simpson.) A szír férfi kis éttermet működtetett a Silicon Valleyben, és az őt felkereső Monának mesélt is, hogy milyen hírességek jártak hozzá ebédelni. Többek között Steve Jobs... Nem tudta meg soha – Jobs kívánságára – , hogy egyik vendége saját fia volt... (Jobs nem kívánt kapcsolatba lépni vele, mert úgy vélte, nem törődött a gyermekeivel – nemcsak vele, de valójában Monával sem...)

Steve Jobs sajnálatosan fiatalon, 56 évesen távozott az élők közül, 2011-ben. (Ma az 56 év fiatalnak számít...) Amikor rák-diagnózisa kiderült, sokáig nem akarta igénybe venni az orvosi beavatkozást. 9 hónapig halogatta a lehetséges műtétet; mert természetes gyógymódokban reménykedett. Furcsa volt megszállottsága a diétával kapcsolatban, ami problémákat okozott a családjának és a barátainak, akkor is, amikor beteg volt. Mindenben makacs volt... Amikor megtörtént a műtét, már késő volt. Visszajött ugyan a halál torkából, de a javulás nem lett tartós. Szabadságra ment a cégtől. Lemondott vezérigazgatóságáról, kinevezte utódját. Mint mondta „ha eljön a nap, amikor már nem tudok eleget tenni a kötelességeimnek és elvárásaimnak az Apple vezérigazgatójaként, én leszek az első, aki tudatja veletek. Sajnos ez a nap elérkezett...” De azért utolsó napjáig dolgozott az Apple-nek.... Családjá, szerettei körében halt meg. Jelöletlen sírba temették, az Alta Mesa Memorial Parkban , Palo Alto egyetlen nem felekezeti temetőjében. Búcsúszertartásán mindenki megkapta a Jogananda: Egy jogi emlékiratai c könyvet. Jobs hűséges maradt keleti vallások iránti vonzalmához.

xxx

Nehéz jelentőségét, személyét megfelelően értékelni.

Szaktudásáról különleges felfogása volt. Úgy vélte, a bölcsészettudományokhoz tartozik, amit egyébként mindenkinek kellene tanulnia. Mindenkinek kellene egy éves kurzust végeznie, hogy megtanuljon programozni... Soha nem a pénzért csinálta munkáját, használni akart az embereknek.

A személyi számítógép-ipar, amely mára annyira része lett a modern életmódnak, az ő vágyából épült fel, hogy a tömegek számára készítsen számítógépeket. Nemcsak az üzletembereknek és a szakembereknek történő értékesítésre összpontosított, mint ahogy a legtöbb számítógépes cég tette az 1980-as évekig. Jobs átalakította az animációs filmiparágat, és a ma is sokra tartott animációs filmek közül sok az ő Pixar-beli ideje alatt készült. Az iPod

kifejlesztése teljesen megváltoztatta a zenefogyasztás módját. Az iPhone még forradalmibb volt, bevezetve az okostelefonok új korszakát, ahol az emberek ma már sokféle célra használják ezeket az eszközöket: telefonhívások kezdeményezése, SMS-ezés, e-mailek küldése, internetezés, ételrendelés, Uber vagy más autómegosztó szolgáltatás megrendelése, időjárás-jelentés ellenőrzése, navigáció, fényképezés, videók készítése, filmek vagy tévéműsorok nézése, könyvolvasás, és a lista szinte végtelen. Végül, a Jobs által bemutatott iPad egyfajta köztes eszközzé vált az okostelefon és a számítógép között. Hordozhatóbb és kényelmesebben tartható és elhelyezhető, mint egy számítógép, de szélesebb kijelzővel rendelkezik, mint egy okostelefon. Úgy vélte, az általa feltalált dolgok forradalmi jelentőségűek a jövő szempontjából. Igaza volt! Egy interjúban így fogalmazott: azt hiszem, hogy a web mélyreható hatással lesz a társadalmunkra. Mint tudjuk, az Egyesült Államokban az áruk és szolgáltatások körülbelül 15%-át katalógusokon vagy a televízión keresztül értékesítik. Mindez az internetre fog kerülni, és még több is. Milliárdok és milliárdok. Hamarosan több tízmilliárd dollár értékű árut és szolgáltatást fognak értékesíteni az interneten. Úgy is tekinthetünk rá, hogy ez a végső közvetlen értékesítési csatorna a vásárlók számára. Másképp gondolva, a világ legkisebb vállalata is akkora lehet a weben, mint a világ legnagyobb vállalata. Ha 10 évre előretekintünk, a web lesz a meghatározó technológia... A web egy teljesen új ajtót fog megnyitni ebben az iparágban...

Egyértelműen munkamániás volt. Ennek értelmében kemény és szigorú volt munkatársaival is. Noha remek menedzser volt, humánpolitikai módszereit azért sokan nehezményezték. De kitartott amellett, hogy csak a munka eredménye számít, s ha az nem jó, meg kell mondani a munkát végzőnek...

Mégis, nagy varázsló volt, munkatársait rá tudta venni a lehetetlenre is. Mert meggyőzte őket, hogy mindenre képesek. Megcsinálták, mert nem tudták, hogy lehetetlen...

Számára nem volt középút: csak örülten nagyszerű emberek, vagy semmit sem érők voltak számára a kollégák...Sikerét annak tulajdonította, hogy munkatársai zenészek, költők, művészek, zoológusok és történészek voltak, egyben a világ legjobb informatikusai is, s másutt is kiválóak lettek volna...

Elmondhatjuk: kevés embernek volt akkora hatása a világra, mint Steve Jobsnak. Nekem valahogy Ady sorai jutnak eszembe, noha nem pontosan illeszkednek a mondanivalóhoz.

„... ha a Lehetetlent nem tudtuk lebírní,

Volt egy szent szándékunk: gyönyörüket írni.”

(Levélféle Móricz Zsigmondhoz.)

Hiszen mégis olyasmit valósított meg, ami úgy tűnt, lehetetlen... De *lebírta!* És a szépség normáját sose adta fel...

Csongrád, 2026 február